

Heel Ongeoorde
17/5.1962
**IJdele onzin in het Van Abbemuseum:
Eduard Heymans: een
ervaren knutselaar**

EDUARD HEYMANS schildert nog niet zo lang. Beter is: Eduard Heymans heeft maar heel kort geschilderd. Volgens het voorwoord in de catalogus heeft hij in vijf jaar doorgemaakt waar andere schilders een heel leven over doen.

In het Stedelijk Van Abbemuseum te Eindhoven hangen de resultaten van deze stoomcursus: een serie knutselwerkjes waar men met plezier naar kijkt omdat de nep er zo duimendik bovenop ligt, dat het een komische vertoning wordt voor wie zich een half uurtje (langer gaat toch wel vervelen) met het bezichtigen onledig houdt.

Het knutselwerk zit knutseltechnisch zeer vaardig in elkaar. Terugkijkend in de catalogus zien we dan ook, dat Heymans wat dat betreft zijn sporen heeft verdiend: hij was tot voor kort, na het doorlopen van de technische school, houttechnicus.

Met cynisch genoegen heeft catalogus-inleider Bert Schierbeek na deze verhelderende mededeling de schitterendste rimram van Heymans geciteerd: het is de moeite van het lezen waard. Alleen vragen we ons wel af wat de directie van het Van Abbemuseum kan hebben bewogen om werk op te hangen van een man, die in de catalogus zo onsterfelijk belachelijk wordt gemaakt.

Het is vervelend om te moeten schrijven dat de hele zwik zelfs esthetisch gezien nergens de toets van de zelfs geringste kritiek kan doorstaan. Het liefst zwegen we maar over de lelijke kleurtjes (met hier en daar een grappig effect) en de goedkope, kitscherige structuren. Heymans lijkt ons een goed tuinier (zie „diepzegeheim”) en een uitstekend imitator (zie de hele rest), maar vooral een pronkerig man met een grote leegte waar een schildersontwikkeling zou worden verondersteld.

We zouden het liefst deze hele betreurenswaardige zaak met een enkele zin hebben afgedaan, ware het niet dat behalve mr. De Wilde ook andere auteurs op het gebied van de beeldende kunst in Heymans kennelijk een kunstenaar zien. Misschien kijken deze mensen wel heel ver in de toekomst, zien ze in dit werk

grondslagen voor wat werkelijk de moeite waard kan worden.

Dan vragen we ons af, waarom er niet een jaar of tien met het exposeren wordt gewacht. Maar waarschijnlijker lijkt het ons, dat er hier andere motieven in het spel zijn.

Tot nog toe hebben we een wel consequent expositie-beleid gezien van het Van Abbemuseum, maar met het tentoonstellen van dit werk wordt dat beleid aangetast in de essentie. Zelfs als men er aardigheid in heeft — zoals de heer Sandberg dat menigmaal heeft gehad — om domweg lekker extreme dingetjes te doen en er een soort vreemde postzegelverzameling van te maken, dan nog is deze Heymans-expositie een dissonant.

Het is na-aperij, stijlloos geknutsel, ijdele onzin. Dit aan het publiek tonen werkt alleen maar misverstanden in de hand en dat is jammer, ook voor Eduard Heymans zelf.
J. K.

EDUARD HEIJMANS

Van Eduard Heijmans is er een éé-manstentoonstelling in het Van Abbe Museum. Wat hij doet, kan men eigenlijk geen schilderen noemen. Hij knutselt schilderachtig zou men kunnen zeggen, want hij maakt wandversieringen van allerlei materiaal, soms met schilderkunstige middelen, als hij een kleurtje geeft. Twee zalen met geëncadreerde visnetten en schelpen, stenen, zand en touw, strooien hoeden en geloofd of gedeeltelijk verkoold hout, walvisbaleinen en beenderen en al dergelijk materiaal meer, geven volop gelegenheid om te zien, hoe mooi bepaalde materie is en hoe typisch ze kan werken, als een ordenende geest zich ermee bezighoudt. Bizonder interessant, in onderdelen door de materiaalwerking soms ook boeiend. De tentoonstelling van Heijmans' werk is na 27 mei afgelopen.

De tentoonstelling „De bijbel in de kunst” is tot en met zondag a.s. verlengd.

v. d. Z.

PERSBUREAU VAZ DIAS N.V., AMSTERDAM

KRANTENKNIPSELDIENST

Singel 91, Amsterdam-C. — Postbus 491 — Telefoon 24 72 76

Nieuwe Eindhovense Krant

**Werk van E. Heijmans
in Van Abbemuseum**

EINDHOVEN, 26 apr. — De bekende schrijver Bert Schierbeek heeft donderdagavond in het stedelijk Van Abbe museum een tentoonstelling geopend van Eduard Heymans. Door een misverstand hadden niet alle leden van de Museumkring een uitnodiging ontvangen toch was de aula helemaal bezet.

Hoe deze schilderijen nog schilderij-

en te noemen, vroeg Bert Schierbeek in zijn inleiding. Wat is er aan de hand in de beeldende kunst? Het schilderij verlaat niet alleen het raam, maar ook het doek, de verf wordt er nog alleen bovenop gebracht. De beeldhouwer verliet ook al zijn steen; ijzer, schroot werd zijn materiaal en expressiemiddel. De moderne kunstenaar ergert ieder praktisch mens door alles, wat men tot nut van het algemeen heeft opgericht, van zijn nuttige functie te ontdoen. Hij rebelleert tegen zijn materiaal. Zo doet ook Heymans. Zijn schilderijen zijn uit het vlak getreden. Hij maakt gebruik van alles wat hem maar dienstig kan zijn; stukken touw, bodems van bloempotten, zand en as. En die materialen denatureert hij bovendien, met verf. Is de kunst niet een ingreep van de mens in de natuur? „De schilder Heymans noemt zijn schilderijen schilderijen en hij heeft gelijk”, aldus Bert Schierbeek. Vrij jaar geleden schilderde Heymans zijn eerste boom. Hij wierp zich op de verf, in het platte vlak. Hij ging door de abstraktie heen, van de natuur naar de denaturalisatie. „Wij weten niets”, zei Bert Schierbeek, „wij interpreteren. Dat doet Heymans ook. Bij hem is intuïtie wet. Voor hem is geen materiaal te gek om te gebruiken”.

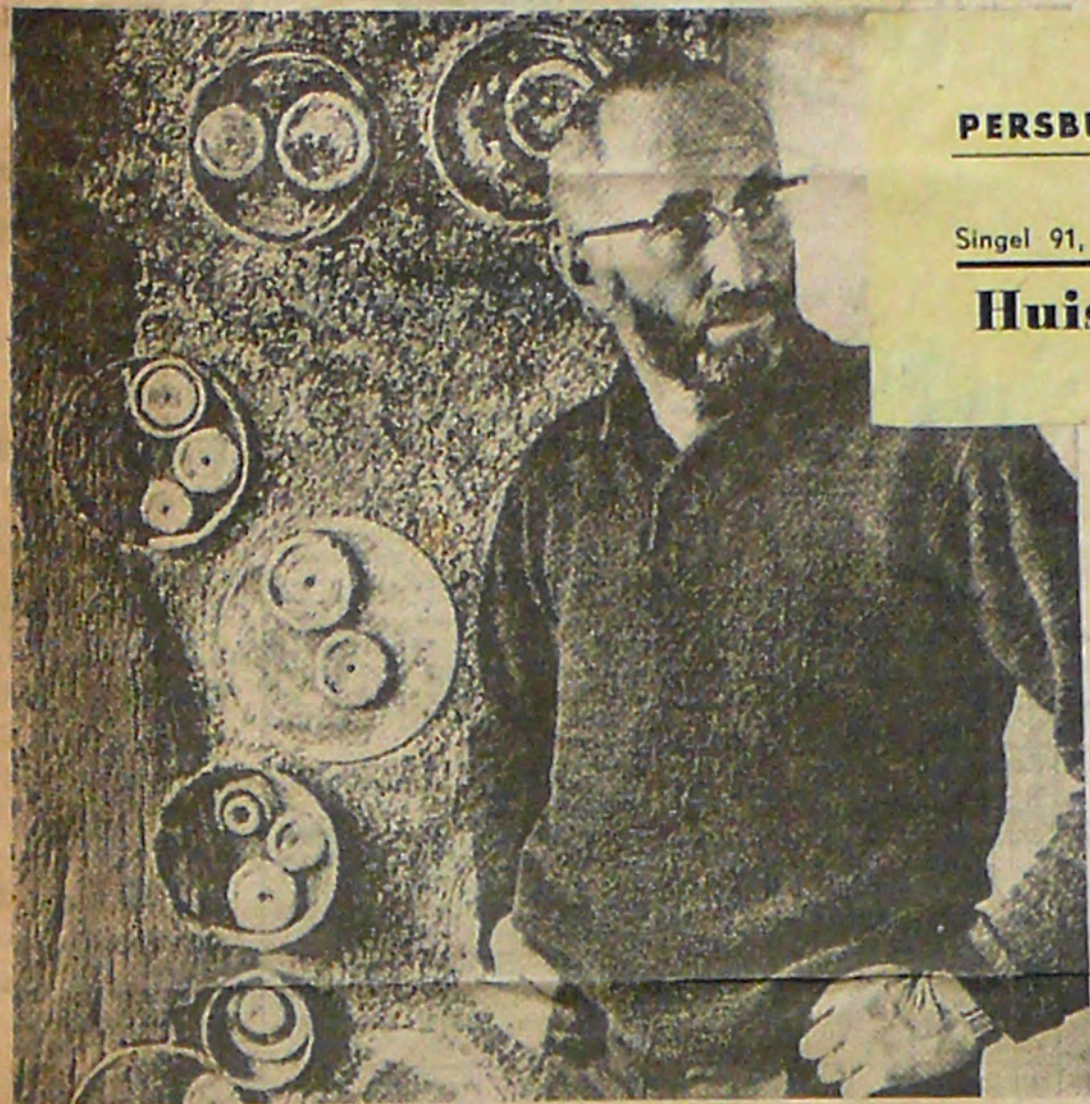
Pubbelang

'62

„VEELZEGGENDE” INLEIDING OP
NIETZEGGENDE SCHILDERIJEN

*Eduard Heijmans exposeert
in het Van Abbemuseum*

8 MEI 1962

PERSBUREAU VAZ DIAS N.V., AMSTERDAM

KRANTENKNIPSELDIENST

Singel 91, Amsterdam-C — Postbus 491 — Telefoon 24 72 76

Huisgezin, 's-Hertogenbosch

IK mag U de plaat noch de praat van de Haarlemmer Heijmans onthouden. Ze behoren tot de catalogus die de tentoonstelling van zijn werken in het Van Abbe-museum te Eindhoven begeleidt. Ze zijn de veelzeggende inleiding op nietszeggende schilderijen:

„In 5 jaar heb ik doorgemaakt, waar andere schilders een heel leven over doen. Ik heb me altijd willen uiten, maar als amateur. Ik heb de technische school afgelopen en werd houttechnicus.

In 1948 ging ik in de kunsthandel, om het hout kwijt te raken en maakte tegelijkertijd mozaïeken. Venetiaans mozaïekglas liet ik komen. Een groot laatste Avondmaal, dat ik voor mijn plezier gemaakt had, hangt nu in de Katholieke Kerk in Bloemendaal.

Op een dag, en dat betekende de omkeer, schilderde ik een kurkeik. Een prachtige kurkeik en toen mijn vrouw dit schilderij zag zei ze: „jij bent een schilder”. Ik begon als een bezetene landschappen, portretten en stillevens te schilderen. In april 1958 hield ik mijn eerste tentoonstelling in de kantine van de Hoogovens. De kunsthandel had ik al van de hand gedaan.

En toen ben ik verder gegaan. De buitenste koker van visie, de onmiddellijke zichtbare realiteit pelde ik af. Ik smeet haar af. Consciëntieus had ik haar binnen gelaten en vorm gegeven. Maar reeds wachtte de volgende koker. Koker na koker sprong van mijn lijf. Ik liet de zichtbare vallen, en daar kwam de onzichtbare, die om vorm vroeg. Abstracte schilderijen maakte ik. In juli had ik een hele tentoonstelling bij elkaar geschilderd.

Elk schilderij werd een zelfportret, polyinterpretabel, maar is dit niet ons zelf? Primair is dat materiaal secundair is...

En hier hangen ze dan: Het Diluviaal Bewijs, het diepzeer geheim met de baren van een walvis, het Procustusbed, wat zijn wij anders, elk bed, elke bedding is te klein, zo ook de bruid... de gedeelde bruid, en te groot misschien in schreeuwend om inperking. War-

schau 1943, het Ghetto. Nu geopenbaarde realiteit voor mij. Alles is nog mogelijk.

Maken en meer maken.”

Aldus de praat van Heijmans.

Over het werk van schilder Heijmans, tot 28 mei in Eindhoven geëxposeerd, valt niet veel anders te zeggen dan dat het op het eerste oog wel interessante structuren en vondsten zijn — hoewel vaak veel beter gezien — en dat het bij nader inzien een goedkoop en onbenullig soort modieuze esthetiek is.

Het gebruiken van velerlei vreemde dingen en materialen als middel van beeldende expressie is misschien nog wel moeilijker als het hanteren van de altijd bereidwillige olieverf. Heijmans slaagt er dan ook niet in om van zijn materialen iets te maken. Wat er aan schoonheid in de gebruikte dingen te zien was, in de kurken en schelpen, koorden en netten, stukken ijzer en ivoor, is vergraafd onder een verflaag uit de verfspuit, die achteraf de voorwerpen moet vastspuiten en met een grijs-bruine, troebele pàte alles moet binden tot eenheid.

Waar een poging gedaan wordt om schilderend tot kleur te komen, getuigt Heijmans van zijn gevoelloosheid voor kleur. Van vorm is al helemaal nergens sprake. Wat rest is een lege effectzoekerij. De reden dat dit wordt geëxposeerd is uitsluitend gelegen in het feit dat deze man dom en eerzuchtig genoeg is om een aantal jaren hardnekkig met dit soort geprul bezig te blijven, waardoor hij een heel „oeuvre” bij elkaar heeft.

De pretentieuze praat die hij daarbij verkoopt in de catalogus en daarbuiten bevestigen de burgerlijke domheid, die uit de werken spreekt. Jammer dat de museum-directie aan deze onzin meedoet. Alleen te excuseren met een beroep op de noodzaak om het op deze manier allemaal sneller te laten uitzielen. Ik bedoel niet dat de schilderijen van Heijmans ziek zijn — ze zijn te niets om ziek te zijn — maar onzinnig is een KUNST-wereld die deze zaken presenteert voor een steeds apathischer publiek.

Mr. TON FRENKEN

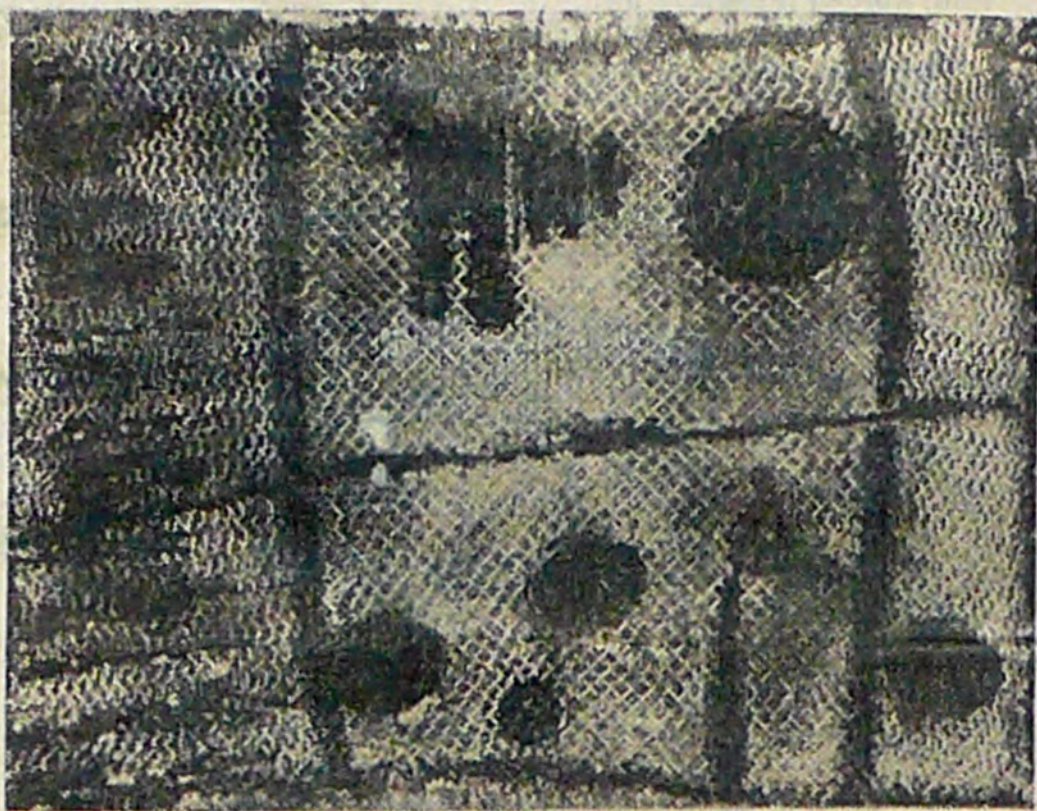
Tentoonstellingen in Eindhoven

Veel variatie,
maar weinig van
betekenis

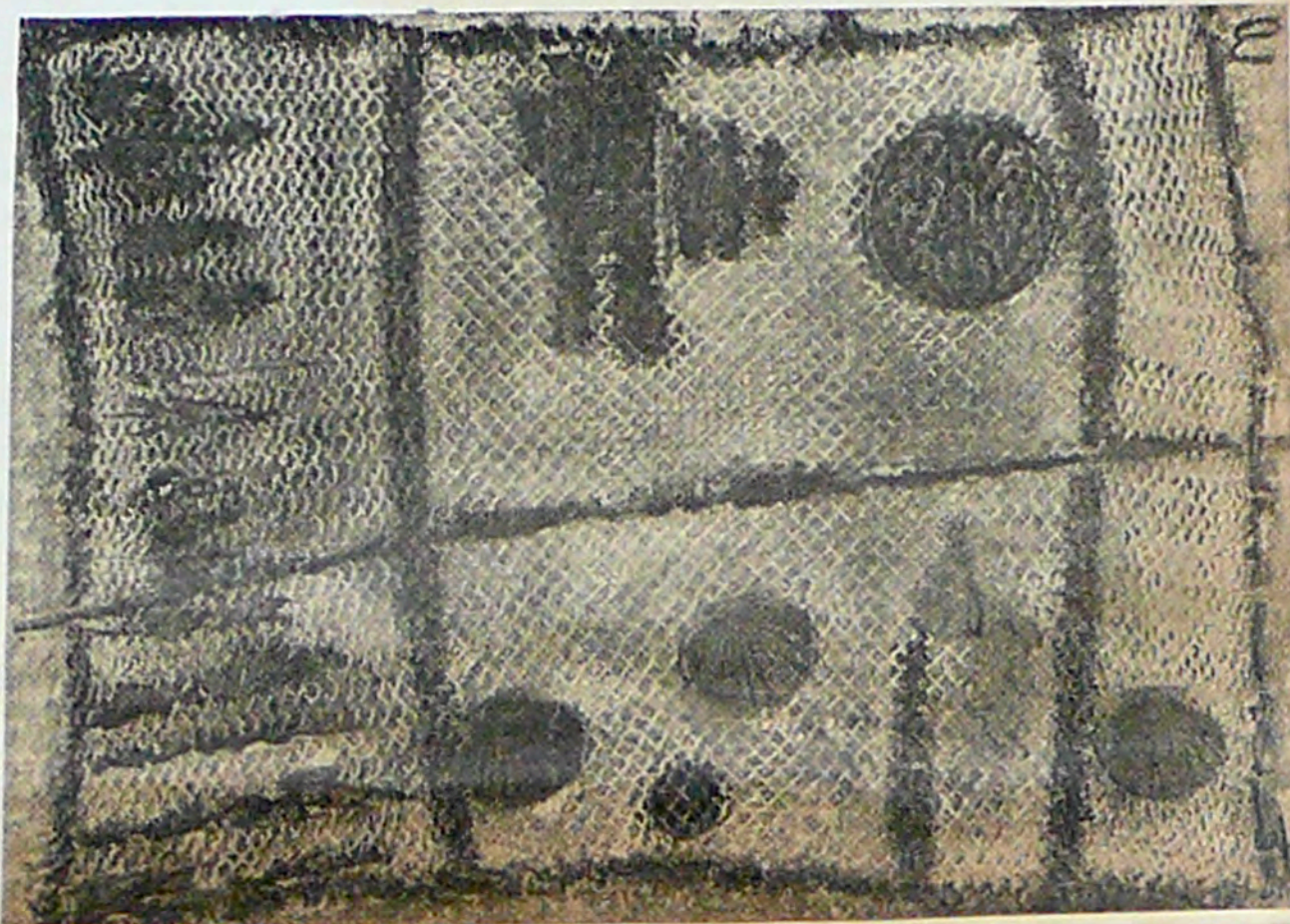
OOK op weg is Eduard Heijmans in het Van Abbe-museum, naar inleider Schierbeek meedeelt: Hij is „op weg als schilder”, deze (zie Schierbeek wederom) „herbergier en vreemdling”. Inderdaad blijkt Heijmans als vervaardiger van moderne kitsch hoge ogen te gooien. Hij is een van de materie-schilders waarvan men tegenwoordig alle heil verwacht, nu langzamerhand al het andere uitgeput is. En waarom ook niet? Al valt deze Heijmans door de mand op zijn „aangestaste, verzlechte, verkankerde oppervlak” (zie Schierbeek), er zijn er wel weer anderen die met schroot en ander afval grootse dingen verrichten.

Soms, ook bij Heijmans, zijn die -dingen wel mooi, net zo mooi als een oude muur, een stuk grond, een verweerde schutting of een schilderachtige vuilnisbelt. Men wage het niet die getrouw na te schilderen, de auguren in het rijk der kunsten schoppen U en Uw werk in een hoek: kitsch! Inmiddels profeteren zij van Heijmans (en allerlei andere knutselaars die hun imitatiezucht botvieren) dat ze „op weg” zijn. Stopplaatsen bij Heijmans: o.a. de wonderbare visvangst (want er is een stuk visnet verwerkt), diluviaal bewijs, solfatare fantastique, diepzeegeheim (met wapperende stukjes shantung) en — natuurlijk, altijd prijs — Warschau 1943 (al kijkend, hoor je in de verte het beruchte concerto).....

Waarom geklaagd wordt, dat de eigen collectie niet voldoende getoond kan worden, is volslagen onduidelijk, zolang men deze grappenmakerij gelegenheid geeft de zo kostbare ruimte in beslag te nemen. Maar wie even verder de eigen collectie bekijkt en daarin het werk van Dubuffet zich ziet uitbreiden, kan het misschien toch wel weer volgen.

„De wonderbare visvangst” van Eduard Heijmans.

komme...

Edvard Heijmans - Savelberg

stedelijk museum

gemeentemusea amsterdam paulus potterstraat 13 tel. 73 21 66

stedelijk museum

amsterdams historisch museum

museum fodor

museum willet holthuysen

postbox 5082 telegramadres stemusea

25.9.61

waarde heer jhr. van

hartelijke dank voor de beide saluïsgaak-
blaadjes van kruiden en de begeleidende
woorden.

die te Guiting avoor waarden
in het by zonder vanwege de gerundheid
die daarmit spreekt

onder ons gezegd beschouwen ik verzamelen
als een altavistische zichte en dus met
u mij, hoop ik, begrijpen indien ik op
mijn beurt de beide tekeningen geef aan
ons prentencabinet, waar maar meuren
er niet van hebben als bij mij in een
portefeuille

noegmaals hartelijke dank
uw dankbaar

Beste Krijnauw

zoals u begrijpen zult heb ik het een beetje
volhardig in verband met tal van nieuwe taken
en de voorbereiding daartoe

daarom wil ik proberen uw Brief van 10.2.64
zo kort mogelijk te beantwoorden:

gedurende 25 jaar heb ik me volledig en zonder
enige restrictie gegeven aan het stedelijk
museum en aan alle mogelijkheden, die
mijn positie daar mij boden boodt.

maar op 1.1.63 was dat ten einde en enerzijds
had ik er geen behoefte aan dat werk voort te
zetten, zonder het instrument dat mij zolang ten
dienste had gestaan — en dus op halve kracht —
terwijl ~~ik~~ anderzijds mijn opvolgers, bij hun
toch al zo moeilijke werk, voor de voet te lopen
niet mijn stijl is.

ik heb me daarom volledig uit al de functies
die ik hier in dit land had teruggetrokken en
mijn terrein van actie naar het buitenland
en naar mijn werkkamer, verlegd.

ik ben er ook helemaal niet meer op ingericht
om mijn vroegere correspondentie voort te zetten
want in plaats van 4 secretaresses en 150 man
personeel, heb ik nu niemand (gelukkig) en moet
dus alles zelf doen of niet doen.

waarmee te doen zou, wat u heimelijk, maar m.i.
ten overzichte van mij verwacht, dan zou ik dat
gaan doen, wat naar mijn mening de taak is van
de directeur van het stedelijke museum

ik ben ervan overtuigd dat ik in die functie
genoeg gedaan heb en nu er recht op heb mijn
leven geheel anders in te richten, dat heeft niets
te maken met gezegenheden of anderszins -
maar wel met het zoeken naar een nieuwe
levenshouding (om een beetje een te groot woord te
gebruiken voor een eenvoudige zaak) en een
nieuwe actieradius.

ik heb er een haken aan om nu op halve kracht
voort te zetten, wat ik destijds met inzet van heel
mijn wezen heb trachten te doen.

ik ben en blijf nu eenmaal een radicaal

ik hoop dat u mijn standpunt zult kunnen begrijpen
met beste groeten uw Sandberg

PRATEN EN PIEKEREN BIJ KOFFIE EN KITSCH

„KOFFIE” staat er met Oudhollandse letters op een verroest uithangbord. Een koffiehuis met verlof A, waar het op vrijdagavond altijd druk is. Er wordt meer gepraat dan gedronken. Wijn en koffie zijn het meest in trek. Over ballet, literatuur en schilderkunst, over feestjes en fuifjes wordt er gepraat. Ook wordt er gepuzzeld, door mannen op leeftijd, heel lang, heel intensief en heel ernstig.

Het interieur van het koffiehuis bestaat uit een merkwaardig mengelmoesje. De overwegende kleur die de totaalindruk bepaalt is vaalgeel. Als er veel wordt gerookt, doet het geel warmer aan. Een soort grijsgeel. Rococostijl, zegt de eigenaar van het etablissement. Lelijk, zeggen anderen. Het heeft sfeer, zeggen de meesten. Het merendeel van de beeldjes, kanttjes, schilderijen, die in een veel te kleine ruimte kriskras door elkaar staan en hangen, zijn stuk voor stuk lelijk, maar het geheel geeft sfeer zegt men dan. Het koffiehuis zou niets zijn zonder het schilderij van een bollenlandschap, dat bijna een hele wand beslaat. Het zou niets zijn zonder het kleine orgeltje, dat in een wat vergeten hoekje staat, maar dat er toch bijhoort. — Per bunder moest je dat schilderij verkopen, zegt iemand. Er wordt onderdrukt gelachen, gegniffeld eigenlijk, want de eigenaar zit erbij. Hij is de schilder van het landschap, dat uit langgerekte bollenvelden en een stukje duin bestaat. — Het groen heb ik geschilderd, zegt hij trots. — Een vriend van mij de rest, voegt hij er even later aan toe. — Maar ik had liever de bollenvelden geschilderd, want dat is veel makkelijker, zegt hij ten slotte. — Toch wel aardig vindt u niet? Iedereen kijkt nu met geveinsde belangstelling naar het schilderij, dat er nog steeds hangt en dat er wel altijd zal blijven hangen, hoewel het verhaal gaat dat „Haarlems Bloei” het wilde kopen.

DIE DRIE, daar waren we het over eens. Maar diè had ik toch veel jonger geschat, zegt de vrouw. De mannen knikken. — Toch geloof ik dat die daar hoort en die daar... Een vinger, bruin van het roken, verschuift een van de kranteknipsels. De kranteknipsels zijn foto's van vrouwen, jonge en oude. Zij moeten naar gelang van haar leeftijd op volgorde worden gelegd. Het is een prijsvraag. — Die is toch veel jonger, zegt de vrouw. Maar een van de mannen schudt ontkennend zijn hoofd. — Nee, die heeft al zo'n kin en dan... al die rimpels...

De voorzitter van de puzzelclub is een eenenzestigjarige heer. — De meeste leden van onze club zijn zakenmensen, die 's avonds nun hersens wel eens op een andere manier willen gebruiken. Even de zorg voor het dagelijkse brood vergeten. We voelen ons één in ons clubje, al zijn we het (gelukkig) niet altijd eens. Wie het dichtst bij de oplossing van de puzzel komt krijgt van de anderen een kop koffie met een plak cake als beloning. De echtgenote en de dochter van de puzzelvoorzitter kijken lachend naar hem. — Thuis is het een heel raadsel. En hier? Een heel klein puzzeltje, zeggen zij.

DE LEERLINGEN van de balletschool van Leonard Sala plegen na de lessen altijd een ogenblikje uit te rusten in het koffiehuis. Zij zeggen niet zo veel, maar bladeren meestal in tijdschriften en kranten. Zij lezen het liefst de balletcritieken. Een twintigjarige Haarlemmer, Tom heet hij, is een van hen. — Ik ben in Haarlem als amateur begonnen, wilde hogerop, heb nu een studiebeurs en zit bij Scapino, zegt hij. — Van Wil, een nicht van de voorzitter van de puzzelclub, hoorden wij dat je hier zo rustig kunt zitten, even kan uitblazen. Ik vind de sfeer prettig, én vooral... de meesten van ons hebben weinig geld en hier hoef je geen fooien te geven”.

Een vierentwintigjarige schilder, die een kamer heeft in een van de zijstraten van de Heiligelanden, is ook een vaste bezoeker van het koffiehuis. Herman zegt: — Ik teken langs de weg, alles wat ik tegenkom.

„Willem de Zwijger” en het poortje dat toegang geeft tot het Nieuw Heiligland.

Pas één keer heb ik geëxposeerd. In een café aan de Barteljorisstraat was dat... Hij is op de Academie in Den Haag geweest, maar heeft deze school niet afgevolgen. — Ik ben eigenlijk autodidact, zegt hij. Waarom hij zijn studie niet heeft voltooid? — Ik heb er een hoop afgeleerd en dat vond ik zat! Hij bestelt een fles wijn. — Rode graag, die witte moet ik niets van hebben. Tekenend zelf kunnen ze me niet leren. Dat kunnen ze je nergens leren. Kennis van de materialen en de techniek van het schilderen kunnen ze je wel bijbrengen.

Of hij wel eens wat heeft verkocht. Uiteraard. Flink wat portretten. Als portretschilder ben ik gestart. Het sterkst ben ik in aquarellen. Vooral met de mensen als onderwerp. Het doen en laten van de mensen trekt mij aan. Ik moet niets hebben van stillevens en straatjes. Of hij van het schilderen kan rondkomen? — Tot nu toe heb ik het gepresteerd, al moest ik, toen ik pas begon, vaak genoeg nemen met droog brood en wijn. Tegenwoordig doe ik echter ook veel aan reclameschilderen.

Het verkeersgeroezemoes van Haarlems binnenstad dringt nog maar vaag, haast diffuus door in het Nieuw Heiligland, een smal vergeten straatje zo oud als Haarlem zelf, met een stuk of wat scheefgezakte gaslantaarns van een onbestemde kleur, wat grillig gebouwde huizen, die de toeristen pittoresk noemen en op de respectabele lijst van Monumentenzorg staan, maar die in wezen al lang onbewoonbaar verklaard hadden moeten worden als de bewoners ze niet zelf (grondig) hadden opgeknappt. In die huizen: gas, water en elektriciteit, zelfs televisietoestellen. Ook daar zijn de „zegeningen” van deze tijd doorgedrongen.

HET IS OP VRIJDAGAVOND altijd heel druk in het koffiehuis. Dan komt ook de redactie van het literaire maandblad „Hoos” bijeen. „Hoos” leidt als zovele van dergelijke tijdschriften een kwijnend bestaan. De redactie bestaat uit jongelui van om en nabij de twintig. Robert vertelt hoe het is ontstaan. — Het was aanvankelijk een blad dat door de Haarlemse Modernistensociëteit Xeno zou worden uitgegeven. Maar Xeno kon ons niets bieden. We hebben ons er dan ook van gedistancieerd. Of de vijftienjarige abonnees tevreden zijn over de inhoud? — Ja, zegt Robert, maar de redactie lang niet altijd. Wel over bepaalde artikelen. Er is echter veel kaf onder het koren. Te veel.

Of de lezerskring uit louter en alleen jongeren bestaat? — Beslist niet. Er zijn ook heel wat ouderen, die het blad met plezier lezen. Cultureel gezien kan het nooit volmaakt zijn, omdat het door jongeren wordt gemaakt. 't Moet wel worden beschouwd als onrijp werk met af en toe een uitschieter. Die uitschieter mag niet als norm worden genomen.

En Robert vervolgt een diepgaand debat over moderne dichters met een ruim veertigjarige ambtenaar van de inspectie onderwijs in Haarlem, die „de goochelaar” wordt genoemd. — Ik doe het voor m'n plezier, voor de lol. Pockettricks. Als je er eenmaal de smaak van de pakken hebt, dan laat het je niet meer los, het fascineert je. Met kaarten, sigaretten, vingerhoedjes, lucifers.

Wilt u een sigaret? vraag ik. Hij haalt een doosje lucifers te voorschijn. — Moet je maar zien, zegt hij en manipuleert wat met de kleine stokjes, laat ze verdwijnen en weer verschijnen heel snel, heel handig. — Het kost veel tijd om het te leren, maar het is fijn werk.

Dan praat hij met Robert verder, over Vinkenoog en Graham Greene en over „Hoos”.

Er ligt altijd een nummer van „Hoos” in het koffiehuis ter inzage. En de beeldhouwers, pottenbakkers, lijstenmakers en schilders (waaronder velen van naam) lezen er vaak in. Dat „Hoos” er niet altijd best van af komt... De redactie van „Hoos” weet dat zo langzamerhand wel en doet alle moeite „het” blad zo goed mogelijk voor de dag te laten komen.

IN HET KOFFIEHUIS ligt een groot boek, waar elke bezoeker iets in mag tekenen, schilderen, of schrijven. Een Deens en een Nederlands meisje — die tijdens een bezoek aan Haarlem toevallig het Nieuw Heiligland en het etablissement ontdekten (hetgeen helemaal niet zo gemakkelijk is) — schreven in dat boek: „Als vreemde vogels kwamen we hierheen gevlogen, maar we willen er graag voor altijd een veertje achterlaten”.

Een paar Leidse studenten, die overdag even in het koffiehuis kwamen aanwippen en van het „korps” de opdracht hadden gekregen binnen de tien minuten een tekening te maken en een glas wijn te drinken, bleven er niet zo lang. Hun tekeningen worden echter allemaal in het „grote boek” bewaard. Op een van die tekeningen ziet men een grote wijnfles. Op het etiket staat „Beaujolot” geschreven. Deze aardige vondst werd door de jury van het „korps” beloond met de eerste prijs.

ALS HET DRUK IS in het koffiehuis, wordt er veel gepraat en weinig gedronken. De meisjes en jongens van Xeno bijvoorbeeld hebben het voornamelijk over jazz, oude en moderne jazz. Daar kunnen ze uren over praten. Met ernstige gezichten. Maar er is altijd één figuur die bijna nooit iets zegt. Dat is Willem de Zwijger, die melancholiek voor zich uitstaart en elke avond hetzelfde bestelt: een kop soep en later een kop koffie met cake en soms nog een kop koffie met cake. Daarna plaatst hij meestal één of twee rake opmerkingen, die het gepraat van de anderen een ogenblik doet verstommen.

Dan gaat hij naar huis. Zó is Willem de Zwijger nu eenmaal. Zijn juiste naam? Niemand weet die met zekerheid. Alleen Willem de Zwijger zelf. Het is prettig toeven in het koffiehuis, vindt men. Ondanks de kitsch. Daarom zijn de trouwe bezoekers van 't etablissement blij, dat de eigenaar het aanbod van een Amerikaanse dame uit Boston om tegen elke prijs het koffiehuis te kopen, steen voor steen te laten afbreken en in de Verenigde Staten weer te laten opbouwen, heeft afgeslagen.

Pieter van de Vliet

